

В. С. ІДЗЬО (Росія, Москва)

Український історичний клуб Москви

Український історичний клуб (УІК) створений 8 квітня 1995 р. в українському відділі міської бібліотеки № 147 Москви. Ініціатором, організатором та першим головою УІК став випускник нинішнього Прикарпатського університету, учень провідного в Україні та світі науковця і дослідника української історії, учня академіка І. П. Крип'якевича, з недавнього часу академіка АПН України В. В. Грабовецького В. С. Ідзьо, який зараз працює у Москві ректором Українського історико-філологічного інституту. Напрацьовані й перейняті під час навчання і співпраці під керівництвом доктора іст. наук, професора В. В. Грабовецького навички по організації науково-освітніх закладів були використані ним при створенні Українського історичного клубу в Росії.

Згідно з пунктами Статуту УІК — це добровільна організація шанувальників української історії, культури і літератури, яка входить в Об'єднання українців Росії (ОУР), залишаючись при цьому незалежною організацією. Її керівництво обирається на засіданні членів Ради клубу терміном на 5 років. УІК не є політичною організацією і ставить за мету науково-просвітницьку діяльність в галузі української історії та історії інших слов'янських народів. Кожен член клубу зобов'язаний брати активну участь у його роботі, в науково-освітній, організаційній та міжнародній діяльності, подавати посильну матеріальну допомогу в здійсненні заходів, що їх проводить Рада клубу, зокрема у виданні друкованих органів УІК — “Українського історичного альманаху в Росії”, “Наукового вісника УІК”.

Потреба присутності клубу в російському культурному і науковому середовищі визріла давно, адже у Москві й РФ у її наукових, освітніх центрах, університетах та Російській Академії наук зосереджені чималі наукові сили, котрі давно займаються проблемами слов'янських народів і українського зокрема. Можна назвати, наприклад, такого вченого, як доктор іст. наук, провідний фахівець Інституту археології РАН Б. О. Тимошук. У його доробку є такі наукові праці: “Давні слов'яни на Дністрі”, “Слов'яни Північної Буковини V—IX ст.”, “Давньоруська Буковина”. На першому засіданні Б. О. Тимошук у співавторстві з В. С. Ідзьо виступив з доповіддю “Язичницькі святилища давніх слов'ян”. У грудні 1995 р. у посольстві України у РФ УІК провів презентацію його книги “Східні слов'яни від общини до міст”, яка отримала першу премію РАН в галузі гуманітарних досліджень. На загальних зборах УІК за рекомендацією В. С. Ідзьо випускник Одеського педагогічного інституту Б. О. Тимошук був обраний почесним головою УІК. До основного організаційного ядра УІК входять історики-професіонали, які у різний час і у різних країнах закінчували історичні факультети університетів та інститутів. Заступником по міжнародних зв'язках був обраний випускник історичного факультету Московського державного педагогічного інституту О. Д. Кісельов, секретарем — син репресованого викладача історії Уманського педагогічного інституту О. Г. Храбан. Членами Ради УІК також є випускники історичних факультетів Р. В. Мартинюк (Ростовський університет), В. М. Кабузан (Московський університет), Б. Г. Чопик (Університет штату Юта, США), О. Ю. Котов (Історико-архівний інститут, Москва), В. Я. Головка (Московський університет), В. Я. Прохоренко (Московський університет), М. С. Забочень (Московський університет), О. С. Масикевич (Бухарестський університет), П. П. Кононенко (Київський університет),

І. В. Малахов (Київський університет), А. М. Окара (Московський університет), П. М. Дуброво (Воронезький університет). Членом Ради УІК був, нині покійний, зав. відділом Інституту історії України НАНУ В. Г. Сарбей. Заступником по організаційній роботі УІК є філолог, випускник Харківського університету Т. С. Петрова. Головою контрольно-ревізійної комісії УІК ось уже п'ятий рік працює К. Ю. Логінов. Участь у засіданнях УІК беруть члени ОУР, "Славутича", ОУН-Руху, ОУМ.

Варто назвати деякі наукові розробки, з повідомленнями про які виступили члени клубу в 1995—1996 рр.: 1. Дивосвіт стародавнього населення України згідно з історичними свідченнями Геродота (О. Д. Онопенко); 2. Повстання українського народу 1768—1769 рр. (О. Г. Храбан); 3. Етногенез дністро-карпатських слов'ян (В. С. Ідзьо); 4. Українська Церква і її конфесіональні особливості (В. Шкарубський, о. Валерій, священник греко-католицької Церкви, Київ); 6. Репресивні органи царської Росії та СРСР в Україні у XIX—XX ст. (Ю. Ф. Овченко); 6. Освіта в Росії і Україні в XIV—XIX ст. (А. А. Мануйленко); 7. Нові археологічні відкриття в Україні (Б. О. Тимошук); 8. Українська держава часів короля Данила (В. С. Ідзьо); 9. Українське наукове товариство ім. Т. Г. Шевченка, його зародження та діяльність (А. А. Мануйленко); 10. Стародавня історія України згідно свідчень Велесової книги (О. Д. Онопенко); 11. Історіографія України (В. Ф. Осауленко); 12. Іконографія гетьмана Мазепи (М. С. Забочень), 13. Берестейська унія і Петро Могила (В. Шкарубський, о. Валерій); 14. Галицька держава IX—XII ст. — етногенез, культура, традиції (В. С. Ідзьо); 15. Зародження московського товариства українців "Славутич" і його роль в організації українців в Росії (О. С. Іванченко); 16. Походження українців (Ю. Г. Година); 17. Історія та соціологія країни (О. Г. Храбан); 18. М. С. Грушевський — науковий, культурний та державний діяч (владика Андріан, архієпископ Української православної Церкви, м. Ногінськ), 19. Київська Русь: етногенез, культура, традиції (В. С. Ідзьо); 20. Життя і творчість В. Т. Наріжного — попередника М. В. Гоголя (В. Ф. Калмиков); 21. Шипинська земля XII—XIII ст. (О. Ф. Масикевич); 22. Фінно-угри та Київська Русь (В. Ф. Кісельов); 23. Боги слов'ян Київської Русі, Центральної і Східної Європи (А. А. Бичков); 24. Віра Київської Русі (А. А. Вишневський); 25. Писемність слов'ян Київської Русі, Центральної та Східної Європи (А. А. Бичков); 26. Українська діаспора Росії (О. О. Руденко-Десняк); М. С. Грушевський та його історична школа (Б. Г. Чопик); 28. Московські адреси М. С. Грушевського (М. С. Забочень); 29. Вернадський і Україна (В. П. Волков); 30. Кельти і слов'яни, сфера взаємовпливу на етапі формування держави у слов'ян (В. С. Ідзьо); 31. Посольство України і українські організації Москви та Росії (В. Г. Крикуненко); 32. Вернадський і Грушевський (В. П. Волков).

Упродовж 1995—1996 рр. було проведено 32 засідання клубу, орієнтованих на українську громадськість Москви. На своїх зібраннях, що відбуваються не рідше ніж два рази на місяць, члени клубу з'ясовують питання слов'янського етногенезу, виникнення Київської Русі, формування українського, білоруського і російського народів, досліджують проблеми, пов'язані з історією, культурою та виникненням української держави, пропагують культурні цінності українського народу, організовують екскурсії по місцях українських першопоселень, по шевченківських місцях Москви.

Тривала робота клубу і у 1997 р. Проводилися засідання і зустрічі з видатними істориками України та Росії, світу, зокрема, професором Гарвардського університету І. Шевченком, директором архівних надбань Канади, доктором Ю. Болотенком, почесним президентом РАН, академіком-

істориком Б. О. Рибаківим, директором Інституту балканістики і слов'янознавства В. К. Волковим, головою ОУР О. О. Руденком-Десняком, зав. українським відділом Інституту слов'янознавства Л. Є. Горизонтовим, директором Українського науково-дослідного інституту Гарвардського університету Р. Шпорлюком. Гостем УІК був відомий в усьому світі скульптор А. Молодожанін, творець незабутніх пам'ятників Т. Г. Шевченку в Буенос-Айресі, Вашингтоні, пам'ятника св. Володимиру у Лондоні, та інші наукові й культурні діячі. Визначною подією у житті УІК є його реєстрація як регіональної громадської організації Москви. Клуб бере участь у різних громадських заходах, зокрема голова УІК був делегатом на II конгресі Об'єднання українців Росії, що проходив у Москві в жовтні 1997 р. Діяльність УІК відзначена подякою президента України Леоніда Кучми, посольства України в РФ за виявлення українських старожитностей в російських архівах і книгозбірнях, які для українського народу, здавалось, були втрачені.

Слід згадати й такі заходи клубу: 1. Презентація документального фільму по матеріалах I міжнародної конференції "Українська діаспора Росії". 2. Зустріч з головою ОУР О. Руденком-Десняком, який виступив перед УІК з проблемною доповіддю "Українська діаспора Росії напередодні II Конгресу ОУР". 3. Зустріч з академіком-істориком Б. О. Рибаківим на тему "Етногенез стародавніх слов'ян". 4. Зустріч в УІК з льотчиком-космонавтом П. Р. Поповичем з питань роботи ОУР і розбудови в Росії української вищої освіти. 5. Зустріч з дочкою визначного українського мовознавця П. Плюща — М. Плющ, яка виступила з доповіддю "Українська інтелігенція в 50—70 роках". 6. Зустріч з радником з питань науки і культури посольства України в РФ Ю. О. Сердюком "Українська культура за межами України". 7. Зустріч з заступником голови торгово-економічної місії посольства України в РФ О. Я. Бомбою на тему "Українсько-російські торгово-економічні зв'язки — перспективи розвитку" та ін.

У 1998 р. відбулася чергова конференція "Запорізьке козацтво в українській історії, культурі і національній самосвідомості", присвячена 300-літтю пам'яті гетьмана П. Дорошенка. Того ж року клуб видав два томи "Наукового вісника Українського історичного клубу".

Активно працював УІК і в 1999 р. Клуб взяв участь у читанні лекцій, що проводив Центр україністики і білорусистики МГУ і український відділ Інституту слов'янознавства, — "М. С. Грушевський — політичний, науковий український діяч — національний символ України". 23—25 серпня 1999 р. в Культурному центрі України в Москві на науковій конференції "Українське питання в Росії середини XVII — кінця XX ст." були гостями президент Світового конгресу українців А. Лозинський, голова Польсько-українського товариства А. Байцар, голова Об'єднання українців Росії О. Руденко-Десняк, голова Уральської асоціації українців С. Паняк та ін. УІК провів з Центром преси і книги слов'янських народів Варшави наукову конференцію в Варшаві "Річ Посполита: українці, литовці, поляки, росіяни, білоруси".

Плідно працює УІК і в 2000 р. Сьогодні клуб — активна організація, незважаючи на те, що його членів — не більше півсотні. Та коло прибічників УІК значно більше, що дає можливість клубу підтримувати контакти і співпрацювати з багатьма осередками українців у Росії й світі, а також зі своїми колегами на батьківщині. Докладаються зусилля для встановлення зовнішніх зв'язків із різноманітними історико-науковими та просвітницькими організаціями різних країн, налагоджуються творчі контакти з Міжнародним слов'янським фондом, товариством "Україна", товариством "Меморіал", Лівим історичним клубом, Українським Інститутом при

Гарвардському університеті, Канадським інститутом українських студій. На нинішньому етапі роботи УІК назріло питання про видання монографій та наукових досліджень його членів. У найближчому часі планується випуск першого “Українського історичного альманаху Росії”, триватиме видання “Наукового вісника Українського історичного клубу”, хоча бракує спонсорів, які могли б матеріально підтримувати видавничі зусилля УІК. Свою науково-просвітницьку діяльність він намагається будувати на кращих традиціях української історичної школи XIX—XX ст.